

Katsaus Työelämän tutkimus -lehden 10-vuotiseen historiaan

Pasi Pyöriä & Mia Hakovirta

Työelämän tutkimusyhdistys (TeTu) on julkaissut tieteellistä *Työelämän tutkimus* -lehteä kunniaakkaat kymmenen vuosikertaa. TeTu perustettiin vuonna 2003 jatkamaan ja uudistamaan Työpoliittisen yhdistyksen toimintaa. TeTun tehtävänä on edistää tieteellistä keskustelua, kehittää työelämän tutkijoiden ja ammattilaisten osaamista sekä tehdä tunnetuksi työelämän tutkimusta ja kehittämistä.

Samoin kuin TeTu myös Työpoliittinen yhdistys julkaisi aikanaan omaa lehteään. Vuosina 1990–2000 ilmestynyt *Työelämän tutkimus* ei vielä ollut varsinainen refereesivulkaaisu. Ennenkin kyse oli yleistajuisesta tiedotuslehdestä, kuten ensimmäisen numeron pääkirjoituksessa linjattiin (Pyykkö 1990, 3). Suomenkielisen foorumin rinnalla julkaistiin 1990-luvulla myös muutamia englanninkielisiä teemanumeroita nimikkeellä *Finnish Work Research Bulletin*.

Sekä uuden että vanhan *Työelämän tutkimus* -lehden juuret ovat Tampereen yliopiston työelämän tutkimuskeskuksessa, joka aloitti tiedotusyhdistyksen Tampereen yliopiston kirjaston kanssa vuonna 1990. Vanhaa lehteä päätoimittivat vuorollaan Antti Kasvio, Pauli Juuti, Timo Kauppinen, Lauri Haataja ja Anneli Pulkkis. Uudistuneen *Työelämän tutkimus* -lehden ensimmäinen päätoimittaja Antti Saloniemi vastasi julkaisusta vuosina 2003–2006. Hänen työskenteli lehteä tehdessään Työelämän tutkimuskeskuksessa. Vuosina 2007–2010 lehdestä vastasi Pasi Pyöriä, joka toimi Tampereen yliopiston silloisessa sosiolo-

gian ja sosiaalipsykologian laitoksessa. Vuonna 2011 lehden toimitus siirtyi Turun yliopistoon sosiaalitieteiden laitokselle Mia Hakovirran vastuulle. Ensi vuoden alusta lehteä tehdään Jyväskylän yliopistossa Mia Tammelinin johdolla. Tarkoituksena on, että lehden toimitusvastuu kiertäisi jatkossa yliopistosta toiseen. Näin lehden näkyvyyttä ja monitieteisyyttä voitaisiin kehittää jatkossakin.

Tässä katsauksessa ei ole mahdollista nimetä yksilöllisesti lehden avustajia, kuten toimituksen jäseniä refereistä puhumattakaan. On sanomattakin selvää, että pääosin talkoovoimin tehdyn tieteellisen julkaisun kustantaminen ei olisi mahdollista ilman laajaa päätoimittajaa tukevaa apujoukkoa – tästä kiitos kaikille lehden avustajille.

Kotimaisen julkaisutoiminnan merkitys

Tieteellisen lehden tekeminen on antoisaa joskin työlästä. Kansainvälisyyden paine ajaa tutkijoita kirjoittamaan ulkomaalaisille foorumeille, vaikka kotimaista julkaisutoimintaa pidetään edelleen tärkeänä. *Työelämän tutkimus* -lehden kaltaiset foorumit ovat avainasemassa suomalaista yhteiskuntaa koskevan tutkimustiedon välittämisessä ja kansainvälisen keskustelun avaamisessa suomalaisille lukijoille.

Kuluneen kymmenen vuoden aikana *Työelämän tutkimus* -lehti on vakiinnuttanut asemansa monitieteisenä ja korkeatasoisena foorumina, joka tavoittaa työelämän tutkijoi-

den ohella monipuolisen joukon työelämän kehittäjiä, konsultteja, virkamiehiä ja ay-aktiiveja. Poikkitieteellisyys ja heterogeeninen lukijakunta on aina ollut lehtemme erityispiirre. Vuonna 2009 toteutetussa TeTun jäsenkyselyssä edustettuina oli 11 KOTA-luokituksen 20 tieteenalasta, mikä kertoo paitsi suomalaisen työelämän tutkimuksen myös yhdistystoimintamme monitieteisyydestä (Rissanen & Pyöriä 2010).

Julkaisumme kehittämisessä kuitenkin riittää tehtävää. Nykyisin lehdellä on noin 400 tilaajaa. Levikin kasvattaminen on tärkeää, jotta lehden näkyvyys ja taloudelliset toimintaedellytykset paranisivat.

Suurelle yleisölle *Työelämän tutkimus* on varsin tuntematon, mutta tämä pätee useimpiin muihinkin tieteellisiin aikakauskirjoihin. Mediassa suomalaista työelämää koskevan perustutkimuksen näkyvyys voisi olla parempi. Ongelman syy on ilmeinen. Laadukas tutkimus ja punnitut tieteeseen perustuvat puheenvuorot harvoin tuottavat aineksia raflaaville otsikoille, lööpeistä puhumattakaan.

Medianäkyvyyttä tärkeämpi tavoite tieteelliselle aikakauskirjalle on julkaistujen artikkeleiden laadun varmistaminen. Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) Julkaisufoorumi-hanke on antanut *Työelämän tutkimus* -lehdelle luokituksiksi 1 eli perustaso (2 = johtava taso, 3 = korkein taso). Tulevaisuutta silmällä pitäen luokitustason nostaminen on tärkeä tavoite.

Paras keino artikkeleiden laadun varmistamiseksi on turvata riittävä jo lähtökohtaisesti korkeatasoisten käsikirjoitusten tarjonta lehdelle. Tässä suhteessa jokaisen kirjoittajan ja myös lukijan panos on tärkeä. Lehti ottaa vastaan juttutarjouksia ja juttuvinkkejä kaikilta työelämän tutkimuksen osa-alueilta.

Kirjoittajat tekevät lehden

Määrällisesti eniten lehdessä on julkaistu artikkeleita eri ammattialojen työn erityispiirteistä ja työoloista. On tutkittu esimerkiksi

seksityötä, luovaa työtä, palvelutyötä, tietotyötä, akateemista työtä, opettajia ja yrittäjyyttä. Myös työelämän laatua ja työhyvinvointia on lehden sivuilla käsitelty runsaasti.

Työelämän epävarmuudesta ja työelämän muutoksista on keskusteltu jo vuosikymmeniä. Näistä aiheista on lehdessä julkaistu useita artikkeleita. Akateeminen urapolku, pätkätyö ja sukupuoli, hajautettu työ, epätyypillinen työ, vuokratyö, liikkuva työ ja etätyö ovat olleet esillä lehdessämme. Myös työurien pidentämisestä on useissa länsimaissa tullut yksi keskeisimmistä yhteiskuntapoliittisista tavoitteista. Tästäkin aiheesta lehti on julkaissut painavaa tutkimusta.

Uusia avauksia kuitenkin tarvitaan. Yllättävää kyllä työttömyys – yksi keskeisimmistä työmarkkinoiden rakenteellisista ongelmista – on ollut lehdessä esillä yllättävän vähän. Lehden artikkeleiden huolellinen läpikäynti ei tuottanut tulokseksi kuin muutamien työttömyyteen tai siihen läheisesti liittyvän julkaisun. Marita Pitkänen ja Tapio Nummi (2007) käsitelivät artikkelissaan työttömille suunnattua työvoimakoulutusta, Elina Kokkonen (2008) katsauksessaan aktivointisuunnitelmia ja pitkäaikaistyöttömien työllistymistä sekä Tedre ja Perälä (2010) välityömarkkinoille hoivatyöhön sijoittuneita työttömiä. Myöskään sosiaaliturvan ja työelämän välisistä kytköksistä taikka työn tuottamasta toimeentulosta ei lehdessä liiemmin ole artikkeleita. Yllättävän vähän on julkaistu tutkimuksia myös työoikeudellisista kysymyksistä. Näyttää siltä, että oikeustieteilijät eivät ole vielä löytäneet lehteä julkaisuforumikseen. Vaikka valtaosa suomalaisista elää perheissä ja lapsiperheiden vanhemmista yli 80 prosenttia käy työssä, työn ja perhe-elämän yhdistämisen tematiikasta on lehdessä julkaistu artikkeleita vähän.

Lähes poikkeuksetta lehdessä julkaistuissa artikkeleissa työtä on tutkittu palkkatyön näkökulmasta. Näyttää siltä, että palkkatyön yleistymisen ja sen muuttumisen lähes normiksi on monopolisoitu työn käsitteen (Julkunen 2009). Lehdessä ei juuri ole julkais-

tu tutkimuksia palkattomasta koti- ja hoiva-työstä, vapaaehtoistyöstä eikä edes välityömarkkinoilla tukityöllistetyistä. Vaikka näitä teemoja on käsitelty (esim. Tedre & Perälä 2010; Teittinen 2011), on työtä tutkittu pääasiassa niin sanotun normaalin ansiotyön viitekehäyksessä. Keskustelu työn käsitteen laajentamisesta ja ulottamisesta kaikkeen yhteiskunnallisesti hyödyllisen työn tekemiseen ei siis ainakaan vielä näy lehdessä julkaistuisa artikkeleissa.

Julkaisuforumina lehden suosio tuntuu vaihtelevan. Välillä lehden tekeminen on ollut juttupulan takia vaikeaa. Vuoden 2007 alussa toimituksella ei ollut käsissään yhtään täysin julkaisuvalmista tekstiä. Lehti kuitenkin saatiin aikataulussa kasaan, ja myöhemmin juttutarjonta piristyi. Nykyisin artikkelitarjonta onneksi on runsasta. Viime vuosina käsikirjoituksia on tarjottu lehdelle vuosittain vajaa kolmekymmentä, joista hyväksytyksi tulee noin puolet. Lehdelle tarjottavien käsikirjoitusten määrän kasvu saattaa johtua artikkelimuotoisten väitöskirjojen yleistymisestä, mutta myös siitä, että työelämää tutkitaan yhä useammilla tieteenoaloilla. Tämä näkyy lehdessä julkaistavien artikkeleiden monipuolisena kirjona.

Monitieteisyys lehden perustana

Työelämän tutkimus -lehden julkilausuttu tavoite on tarkastella työelämän kysymyksiä monitieteellisesti. Lehden perustamisvaiheessa useimmat julkaistavat artikkelit voitiin sijoittaa yhteiskuntapolitiikan eri osa-alueille. Nykyisin monitieteisen lehden ovat löytäneet esimerkiksi hoitotieteilijät, insinöörit, kauppatieteilijät ja humanistit, mikä luo lehdelle hyvät edellytykset toimia jatkosakin monitieteellisenä työelämän tutkimuksen julkaisukanavana.

Lehden monialaisuutta vahvistaa myös se, että artikkeleita lehdelle tarjoavat muutkin kuin yliopistoissa työskentelevät työelämän tutkijat. Monet työn ja hyvinvoinnin tutki-

muksen parissa eri sektoritutkimuslaitoksissa ja virastoissa työskentelevät tutkijat, virkamiehet ja muut asiantuntijat haluavat olla mukana tarjoamassa omia puheenvuorojaan työelämän tilasta ja tulevaisuudesta.

Kun työelämän tutkimusta tehdään eri tieteenoaloilla, työelämää tutkitaan erilaisia menetelmiä, näkökulmia ja tutkimusaineistoja käyttäen. Liikomme siis laajalla tutkimuskentällä, jossa myös tutkimusmetodologiset lähtökohdat vaihtelevat. Lehdessä julkaistut artikkelit tuovat esille sen menetelmien kirjon, jolla työelämän tutkimusta tehdään. Laadulliset tutkimusmenetelmät, arviointi- ja toimintatutkimus sekä tilastolliset analyysit ja kansainväliset vertailut ovat kuuluneet lehden repertuaariin.

Teemanumeroita (tai lehtiä, joissa samasta aiheesta on useita artikkeleita) on uudistuneen *Työelämän tutkimus* -lehden historiassa ilmestynyt kolme. Numeron 2/2003 neljässä artikkelissa käsiteltiin yhteistoimintalakia, sen syntyvaiheita sekä sen vaikutuksia työelämän laatuun. Aihe on edelleen mitä ajankohtaisinta, kun saamme toistuvasti lukea uutisia yritysten yt-neuvotteluista. Teemanumeron ilmestymisen jälkeen yt-lakia on myös uudistettu.

Toisessa teemanumerossa 2–3/2004 keskiössä oli puolestaan tasa-arvo ja sukupuolten suhteet työelämässä. Lehden artikkeleissa pohdittiin naiskiintiöitä, tasa-arvolakiin perustuvaa positiivista diskriminaatiota, naisten asemaa miesvaltaisilla aloilla ja naisyrityttäjäjyyttä. Tässä lehdessä julkaistut katsaukset ja kirja-arviot käsittelevät myös samaa teema-aihetta, joten lehteä voidaan ehkä parhaiten nimittää teemanumeroksi.

Kolmannen teemanumeron 1/2008 otsikkona oli ”työelämän tulevaisuuden historia”. Lehden artikkeleissa käsiteltiin työelämän tutkimuksen asemaa yliopistoissa, työ- ja hyvinvointipolitiikan sosiaalisia innovaatioita sekä ammattiliittojen fuusioita. Lisäksi numerossa esiteltiin sellaisia suomalaisen työelämän tutkimuksen merkkipaaluja, kuten presidentti Mauno Koiviston väitöskirjaa vuodelta 1956 ja yritysdemokratiavisioita 1960- ja

1970-luvuilta. Tästä numerosta tuli sivumäärältään lehden historian laajin, 127-sivuinen tietopaketti.

Vaikka teemanumerot ovat kiinnostavia ja niiden julkaisemisesta on säännöllisesti keskusteltu, lehden toimittaminen temaattisesti yhteneväksi kokonaisuudeksi on työlästä. Hyvästäkin ideasta ei välttämättä kyetä toimittamaan teemanumeroa, ellei aiheesta saada toimitukseen määräaikaan mennessä riittävästi käsikirjoituksia. Lehden formaatti on kuitenkin ollut joustava, ja toimituksen päätöksellä voidaan jatkossakin julkaista teema-artikkeleita muun sisällön ohella samojen kansien välissä.

Tervetuloa talkoisiin!

Vuodesta 2003 alkaen julkaistu *Työelämän tutkimus* -lehti on lunastanut paikkansa kotimaisten tieteellisten aikakauskirjojen kentällä. Vuonna 2009 toteutetussa TeTun jäsenkyselyssä lehti sai yleisarvosanaksi kahdeksan kouluarvosanoilla mitattuna (Rissanen & Pyöriä 2010). Samana vuonna Kansan sivistysrahasto myönsi lehdelle 8 000 euron työelämän kehittämispalkinnon. Pari vuotta myöhemmin TeTu sai Koneen säätiöltä apurahan julkaisumme kehittämiseksi.

Suunta on oikea, mutta jokaisen vuosikerran tekeminen on pienelle yhdistykselle

ja toimitukselle sekä taloudellinen että henkinen ponnistus. Tässä lehden viralliseen organisaatioon kuuluva väki ei pärjää omin neuvoin. Esimerkiksi ilman asiantuntevien referoiden panosta tieteellistä lehteä ei voi tehdä. Kannustamme myös kaikkia työelämän tutkijoiksi identifioituvia tarjoamaan lehdelle tutkimusartikkeleita, katsauksia ja kirja-arvioita. Tervetuloa talkoisiin!

Kirjallisuus

- Julkunen, R. (2009) Työelämän tasa-arvopolitiikka. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009: 53.
- Kokkonen, E. (2008) Pitkäaikaistyöttömien työllistyminen ja aktivointisuunnitelmien vaikuttavuus. *Työelämän tutkimus* 6 (3), 300–305.
- Pitkänen, M. & Nummi, T. (2008) osallistumisyyt työvoimakoulutuksessa – kokemuksia naisvaltaisille aloille suunnatusta koulutushankkeesta. *Työelämän tutkimus* 5 (3), 174–187.
- Pyykkö, K. (1990) Työelämän tutkimuksen tietopalveluprojekti. *Työelämän tutkimus* 1 (1), 3.
- Rissanen, T. & Pyöriä, P. (2010) Työelämän tutkimusyhdistyksen jäsenkysely 2009. *Työelämän tutkimus* 8 (2), 208–211.
- Tedre, S. & Perälä, R. (2010) Työllistetyt – uudet hoivatyön näkymättömät? *Työelämän tutkimus* 8 (3), 298–304.
- Teittinen, A. (2011) Kehitysvammaisten ja mielen-terveyskuntoutujien työtoiminnan rakenteelliset ongelmat. *Työelämän tutkimus* 9 (1), 69–74.